

80'lerde Türkiye'de Sosyal ve Kültürel Yapı

Dünyadaki kültürel gelişimle paralel olan 80'ler Türkiye'si; iki farklı iktidar projesinin, iki farklı söz siyasetinin ve iki farklı kültür stratejisinin sahnesi oldu. Bu dönem bir yandan baskı ve yasak dönemi; diğer yandan yasaklamak yerine dönüşüme yol amayı hedefleyen, yok etmek yerine içermeyi deneyen kuşatıcı bir kültürel stratejiyi barındırıyordu.

Bu yıllarda “yerellik” önem kazandı. Aynı zamanda kültürün özerkliğini en fazla talep ettiği yıllardı 80’ler. Arabesk müziğin yükseldiği dönem tam da bu yıllara tekabül eder.

80’lerin belirgin özelliklerinden biri de geçmişe duyulan ilginin artmasıydı. Böyle bir kültürel iklim içinde 68 kuşağı tarihsel ağırlığı boşaltılıp içeriksiz bir ruha, seçkin bir kuşak ideolojisine dönüşebildi.

1980’lerde Türkiye’de o döneme kadar “mahrem” kabul edilen birçok alan ilk kez kamuoyunun gündemine geldi, konuşuldu ve tartışıldı. Nurdan Gürbilek, Vitrinde Yaşamak adlı kitabında bu dönemden şöyle bahsediyor: *“Cinsellik ilk kez bu kadar büyük bir ısrarla söze döküldü; cinsel eğilimler sınıflandırıldı (Eşcinseller, Biseksüeller, Transeksüeller, Zıtcinseller), kuşaklar ayrıştırıldı. Nihayet özel hayat denen alan ilk kez bir kamu meselesi olarak, kuşatıcı ve kışkırtıcı bir söz düzeni içinde tarif edildi.”*

Daha önce başlayan ve hâlâ devam eden köyden kente göç hareketi sonunda şehirlerde yaşayanların oranı 1980'lerde % 50 dir. Bu göç hareketinde şehirlerin çekiciliğinin yanında; tarımda makineleşme, sanayileşmeyle beraber şehirlerde iş gücüne duyulan ihtiyacın artması önemli bir faktördür.

1980'lerde Sosyal Yapı ve Yıllara Göre Yaşanmış Önemli Olaylar

- Türkiye'de ilk renkli televizyon yayınına 1984'te geçildi. Aynı zamanda bu dönemde insanlar özel televizyon ve radyolar sayesinde dünyadaki siyasi,

sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmeleri çok daha yakından takip etmeye başladılar.

- Bu yıllarda İETT araçlarıyla seyahat ederken gidilecek mesafe kadar ücret ödenirdi. Bu sistemde,

hatlar belirli kıtalara bölünmüştü. Şehrin ana merkezleri kıta sınırlarını gösterirdi. Biletlerin üzerinde 1 numaradan başlayan ve 12'ye kadar devam eden, kutu içine alınmış sıra numaraları

bulunurdu. Gitmek istediğiniz durağı biletçiye söylediniz, o da bindiğiniz kıtanın ve gitmek istediğiniz semtin içinde bulunduğu kıta numarasının üzerini kalemiyle işaretler ve bileti keserek size verirdi.

- Sokaklarda, tekerlekli ve dört tarafı cam vitrinle kapalı arabalarıyla gezen muhallebiciler vardı.

- 12 Eylül 1980 ihtilalinden sonraki 3 yıl zarfında (olağanüstü hal kaldırılana dek) İstanbul cadde ve sokaklarında (ve Türkiye'nin 67 şehrinde) 4'erli gruplar halinde devriye gezen askerler olurdu. Dördü de tüfekli, miğferli olan erler, aynı hizada ve birer metre aralıklı olarak yürürlerdi. Bütün bankaların ve resmi kurumların korunması görevi de bu devriyelerde olup, ikisi binanın içinde dururlarken, diğer ikisi de giriş kapısının iki yanında ayakta nöbet tutarlardı. Olağanüstü hal kaldırılınca, askerler de kıışlarına geri döndüler.

- 1968 yılında dünyada esen serbestlik rüzgarının yansımaları olan “Hippiler (Hippy)”, 70’lerde uzak doğu orijinli dünya gezilerine çıkmaya başladılar ve Hindistan, Nepal, Katmandu gibi Budizm ağırlıklı yerlere ulaşmak

için rotalarını genelde Türkiye üzerinden çizdiler. Kendilerine “Çiçek çocukları”, “Barış elçileri” gibi enteresan isimler veren Batı Avrupa’nın ve Kuzey Amerika’nın işsiz, parasız entel gençleri, Volkswagen marka

minibüslere doluşarak İstanbul’a geldiler ve uzun yıllar Sultanahmet’i kendilerine buluşma yeri seçtiler. İstanbul halkı tarafından kendilerine ikinci bir isim daha takıldı; “Bitli turist”... Sultan Ahmet semti de bundan nasibini aldı ve adı; “Bitli Sultanahmet” oldu uzun yıllar... Hippilik akımı 1980’lerin başında yok oluş sürecine girince, hippiler de İstanbul’u terketmeye başladılar.

- 80'lerin sonlarına dek gazetelerin ilk sayfalarında yer alan haberler, şimdiki gibi özet olarak sunulmaz, direkt konuya girilerek makale tarzında anlatılmaya başlanırdı. Kendine ayrılan yerin sonuna geldiğinde de, haber nerede kaldıysa (çoğu zaman cümlelerin ve hatta kelimenin ortasında) kesilir, altındaki satıra da koyu harflerle; "devamı sa:3 sü:5'de" gibi ilginç bir ibare konulurdu. Yani bu açıklama, haberin orada bitmediğini ve devamının, gazetenin üçüncü sayfasının beşinci sütununda olduğunu belirtmeye yarardı. Artık günümüzde ilk sayfada kısa bir özetin altına; "devamı 3'de" gibi ibareler konulmakta ve adı geçen iç sayfada haber bir bütün olarak en başından sunulmaktaydı.

- 80'ler modası renk cümbüşü, orantısız bedenler ve bunların hepsinin birbirine karıştırılmasından meydana geliyordu. Bu yıllarda insanların hayatına “unisex” deyimini girdi. Permalı saçlar, püsküllü kot ceketler, vatıklar

kadınların tercihiydi. Sloganlı t-shirtler revaçtaydı. Televizyonun da etkisiyle yaygınlaşan ve orta yaş kadınlara bir gençlik iksiri gibi sunulan aerobik sayesinde, orta yaş için spor modası da tıpkı gençler gibi tasarlanarak sunuldu. Bu yıllarda erkeklerse hafif uzun saç ve deri ceket tutkunuydu. 80'lerde kravatlar daha dar bir hal aldı ve deriden ince modeller yapıldı. Hem iş hayatında, hem de günlük giyimde alttan düğmeli yakalar yeniden kullanılmaya başlandı.

80'lerde Arabesk

80'lerde genellikle "arabesk" adı altında toplanan çeşitli müzik tarzları (Arap müziği, taverna müziği, pop müzik, Türk müziği, türkü ya da marş) dinlenmeye başladı. Arabesk kültürü yaygınlık ve üretkenliklerini kendi geleneksel kültürlerinden kopmamaları bunun

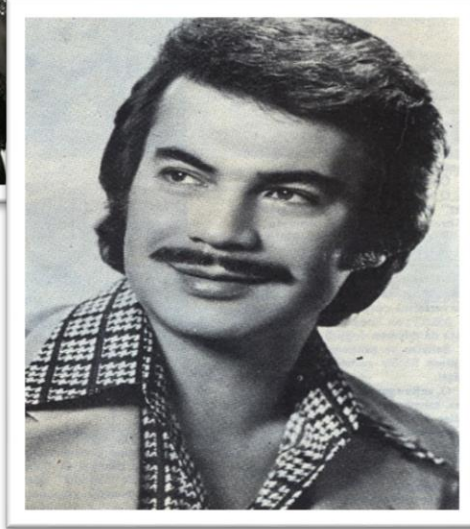

yanında şehir hayatına da ayak uyduramamalarına borçluydu. Arabesk 70'lerde doğdu fakat 80'lerdeki sürece damgasının vurmasının nedeni, arabeskin adının

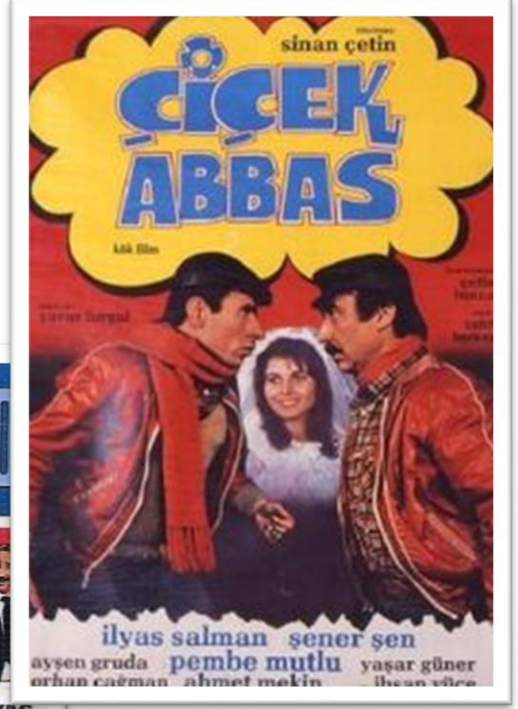
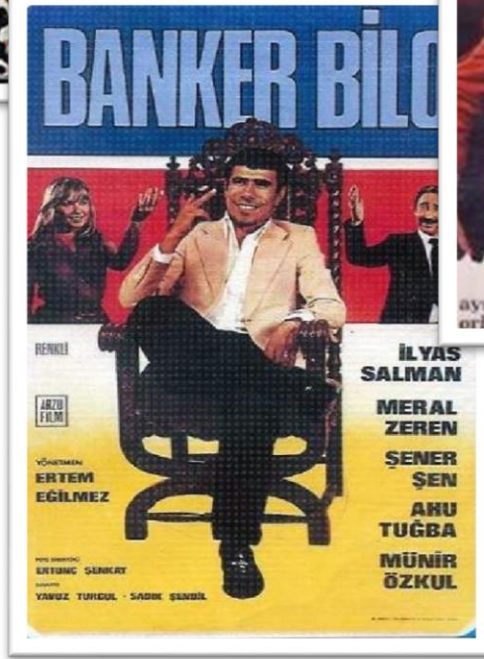
konmasıydı. **Nurdan Gürbilek**'e göre 80'lerde arabesk, büyük şehirde yaşamaya başlayan taşralıların seslerini duyurma, kendini kabul ettirme isteğinin adıydı. Bir süre sonra ise bazı aydınların ayak takımı ve taşra düşmanı seçkinlere karşı kamuoyunda yaptıkları jestin adı oldu. Özellikle Orhan Gencebay'la geniş kitlelere ulaşan arabesk, sinema ve müzik alanlarındaki etkisini 1990'ların yarısına kadar sürdürdü.

- EN İYİLERİ

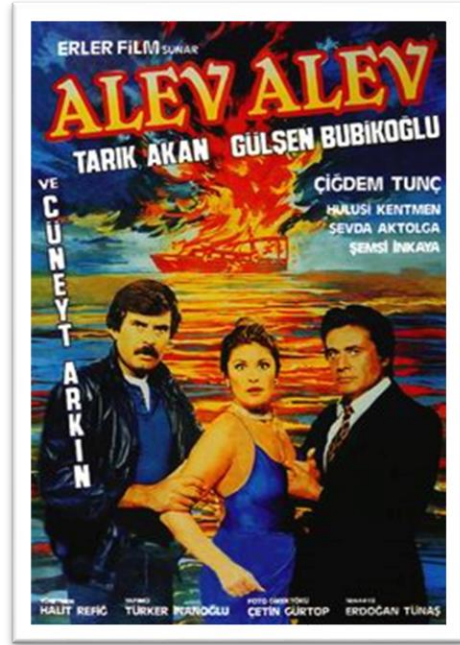
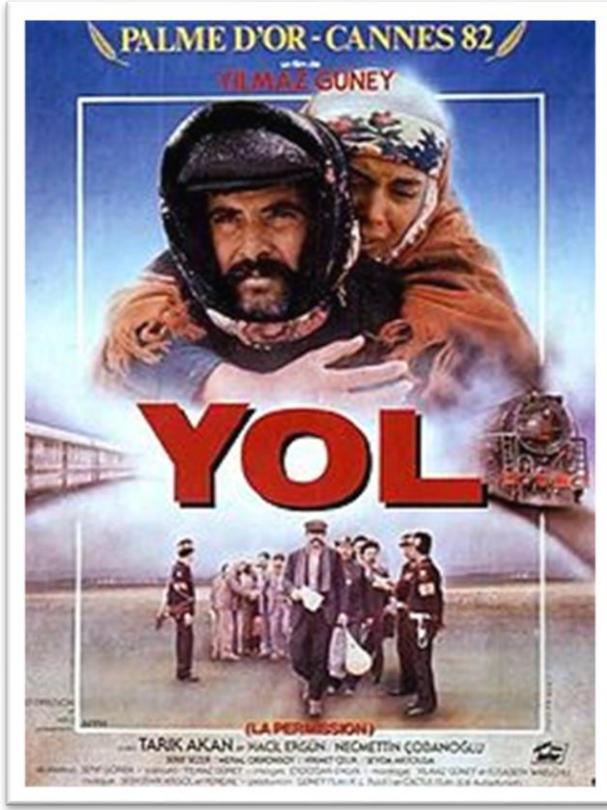
- 1) Sezen Aksu- Hata (1980)
- 2) Erol Evgin- Söyle Canım (1980)
- 3) Zerrin Özer- Gönül (1980)
- 4) Nükhet Duru- Seninle (1981)
- 5) Sezen Aksu- Firuze (1982)
- 6) Ajda Pekkan- Uykusuz Her Gece (1993)
- 7) MFO- Diday Diday Day (1985)
- 8) Ayşegül Aldinç- Kara Sevda (1988)
- 9) Barış Manço- Alla Beni Pulla Beni (1989)
- 10) Sezen Aksu- Şinanay (1989)

80'Lİ FİLMLER

12 Eylül 1980 ise yalnızca siyasal ve ekonomik değil kültürel alanda da büyük bir yozlaşma getirip sinemaya ağır bir darbe indiriyor, Yeşilçam hepten yalnızlaşıyor kabuğuna çekilmek zorunda bırakılıyordu...

80' LERİN RENKLİ MODASI

Bu sezon kimi zaman eğlenceli kimi zaman ise abartılı stil ve trend akımları ile karşılaşyoruz. Bu sezonki trend akımlarının yansımasına bakıldığında akıllara "80'ler modası geri mi dönüyor?" sorusunu getiriyor. 80'lerin baştan aşağıya renkli, abartılıyken diğer yandan ise romantik ve feminem bir kombinasyon sağlamasıyla günümüz trend parçalarına adapte etmek çok da zor olmasa gerek.

Bu dönemin öne çıkan detaylarından bahsedecek olursak, o dönemin hitlerini anlamak için o yıllarda doğmuş olmanıza gerek yok. Hepimiz aile büyüklerinden duyup, gördüğümüz kadarıyla döneme birçok damga vuran trendler mevcut.

RENGARENK ELBİSELER

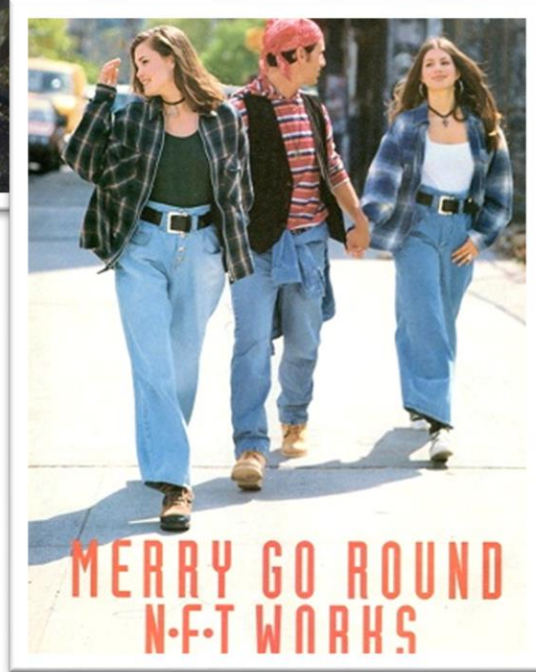
BÜYÜK VATKALAR

80'li yılların modası vatıklar evrim geçirerek geri döndü. Ufak omuzları daha geniş ve bel ile bacakların daha ince görünmesini sağlayan vatkı trendini blazer ceketlerinde kullanabilirsin.

MOM JEAN VE YÜKSEK BEL

Yüksel bel mom jeanler yeni sezonda da yerini koruyor. İlk 80'lerde trend olan mom jean, yüksek beli ve konforlu formuyla bugünlerde sokakların yeni söz sahibi.

TAYTLAR

BEL ÇANTALARI

80'LER ERKEK MODASI

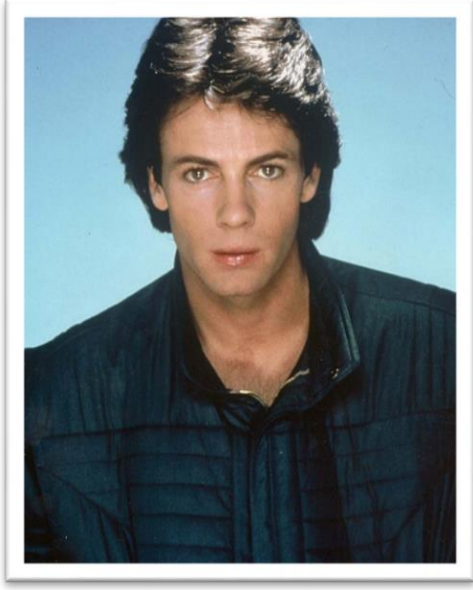
80'lerin modasını anlatmak demek karmaşıklığı anlatmak demektir. Kısaca o dönemin modası güzel olanın yerini, abartıya bıraktığı yıllar olarak nitelendirilebilir. Fosforlu renkler, abartılı makyaj ve aksesuarlar bunlardan bazılarıdır. Asla kullanmam

dediğimiz her parçanın moda olduğu o yıllardır. Dönemin darbeler, siyasi olaylarla geçmesi insanlarda umutsuzluk ve tükenmişliğe sebep olmuştur. Bu yüzden ki

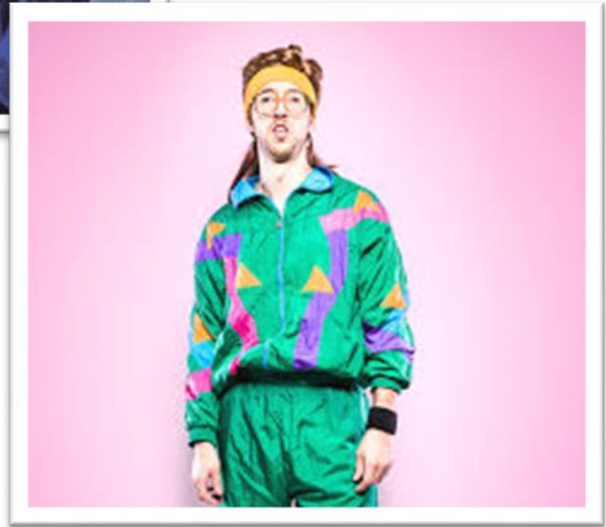
insanlar ruhen karmaşık duygular içerisinde yorgun olduğu, kendilerini politik ve gerçek olandan soyutlayarak korumaya aldığı bir dönem içerisine girmiştir. 80'ler erkek modası da tüm aşırılığıyla, tüm karmaşasıyla bunun dışı vurumu.

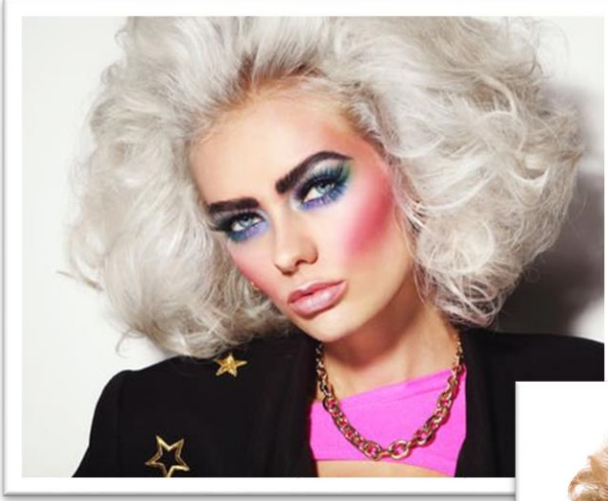

Ray ban gözlük.

Aslan yelesi tarzında saçlar.

80'LER KADIN SAÇ MODELLERİ VE SAÇLAR

Kabarık, dalgalı ya da kıvrıkcık çılgın saç modelleri ve rengarenk makyajlar!

Punk'cı saçlar!

VE BİR ÇOK TREND, OLAY, FİLM DAHA

80'LERDE İŞTE TAMDA BÖYLEYDİ...

eDİTÖR: Birgül Deniz ERBUDAK

I I/B Moda Tasarım Öğrencisi

